

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΝΗΣΥΧΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΡΟΝΟΪΟ

Η χρεοκοπία της σωτήριας λύσης της «εξωστρέφειας» της ελληνικής οικονομίας

Όλο το προηγούμενο διάστημα, η διασφάλιση της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας προβλήθηκε απ' τις κυβερνήσεις ΝΔ και ΣΥΡΙΖΑ, τον ΣΕΒ και την Τράπεζα της Ελλάδας ως ένα σημαντικό επίτευγμα μετά την κρίση. Ειδικότερα, οι τομείς του Τουρισμού και των Μεταφορών προκρίθηκαν ως οι πυλώνες της καπιταλιστικής ανάπτυξης, συγκέντρωσαν τη μερίδα του λέοντος των επενδύσεων ενώ μια σειρά κρατικών ρυθμίσεων στόχευε στην ενίσχυση του κεφαλαίου στους κλάδους όπου η χώρα παρουσιάζει «συγκριτικό πλεονέκτημα».

Η στρατηγική αυτή **είχε προσωρινό θετικό αποτέλεσμα για το κεφάλαιο**. Με όχημα και τις συνολικότερες διεθνείς εξελίξεις στην περιοχή - που αναγόρευσαν σε απαγορευμένες ζώνες μια σειρά από ανταγωνιστικούς τουριστικούς προορισμούς της ευρύτερης περιοχής - ο τουρισμός στην Ελλάδα είδε μια θεαματική αύξηση την περίοδο μετά την κρίση, φθάνοντας να αντιπροσωπεύει άμεσα το 12% του ΑΕΠ, ενώ η έμμεση συμμετοχή του, με βάση διάφορες αστικές εκτιμήσεις, ξεπερνούσε το 20% του ΑΕΠ¹. Η Ναυτιλία κατέγραφε μια συμβολή στο ΑΕΠ της χώρας της τάξης του 7%, ενώ αν αθροίσουμε και τις υπόλοιπες διεθνείς μεταφορές και τις έμμεσες επιδράσεις τους, **η «εξωστρέφεια» συμβάλλει περίπου στο 40% - 45% του ΑΕΠ της χώρας** και είχε, συνεπώς, **ιδιαίτερα θετικό πρόσημο στις όποιες επιδόσεις κατέγραψε η εγχώρια οικονομία** μετά την εκδήλωση της κρίσης.

Φυσικά, το αστικό αυτό αφήγημα, σκόπιμα, συσκοτίζει την ένταση της εκμετάλλευσης της εργατικής τάξης ως ακρογωνιαίο λίθο για την καπιταλιστική κερδοφορία και την ανάπτυξη, και ο κλάδος του Τουρισμού είναι χαρακτηριστικός και γι' αυτό. Η εκτίναξη των εσόδων και των κερδών των ξενοδόχων και του κεφαλαίου γενικότερα δεν συνοδεύτηκε από ουσιαστική βελτίωση των μισθών και των εργασιακών συνθηκών στον κλάδο, αλλά αντίθετα βασίστηκε πάνω στους «μνημονιακούς» όρους εκμετάλλευσης της εργατικής δύναμης ως απαραίτητους για να διασφαλιστούν η ανταγωνιστικότητα και η κερδοφορία του. Η ανάπτυξη στον Τουρισμό δεν ήταν για όλους.

Μεγάλες επιπτώσεις απ' τις παγκόσμιες αναταράξεις

Όμως, όπως είχαμε προειδοποιήσει επανειλημμένα ως ΚΚΕ, η ασφαλής λύση της εξωστρέφειας είχε «κοντά ποδάρια», γιατί άφηνε την οικονομία **ιδιαίτερα εκτεθειμένη σε διακυμάνσεις της παγκόσμιας οικονομίας** και μάλιστα με **πολλαπλασιαστικό τρόπο**. Είχαμε, πολύ έγκαιρα, χαρακτηρίσει υπεραισιόδοξες τις προβλέψεις για ισχυρή ανάπτυξη της εγχώριας οικονομίας το επόμενο μεσοπρόθεσμο διάστημα, οι οποίες συσκοτίζαν την αντικειμενική κατάσταση και το δεδομένο της ανάπτυξης αντιθέσεων στον καπιταλισμό διεθνώς που θα είχαν αντανάκλαση στην εγχώρια οικονομία².

Η μεγάλη αύξηση του εμπορίου και των μεταφορών σε φάση ανόδου της παγκόσμιας οικονομίας αντανάκλαται με μια αντίστοιχη μεγάλη μείωσή τους σε φάση στασιμότητας ή συρρίκνωσης της παγκόσμιας οικονομίας. Αντίστοιχα, ο κλάδος του Τουρισμού μπορεί να μειωθεί δραστικά σε μια διακύμανση της οικονομίας αφού η αναψυχή και ο τουρισμός είναι απ' τις δαπάνες που μπορούν να περικοπούν σε μια φάση συρρίκνωσης του εισοδήματος των εργαζομένων.

Και στη διεθνή οικονομία η «κρίση του κορονοϊού», όπως αναφέρεται, είναι πραγματική και το μέγεθός της δεν μπορεί ακόμα να εξακριβωθεί. Το ότι ο κορονοϊός δεν είναι η αιτία αλλά απλά η αφορμή εκδήλωσης μιας κρίσης που «βρισκόταν στα σκαριά» στη διεθνή οικονομία είναι κάτι στο οποίο έχουμε αναφερθεί επανειλημμένα.

Η διεθνής οικονομία βρίσκεται ήδη σε φάση στασιμότητας. Μάλιστα, για πρώτη φορά αναμένεται να **καταγράψει σημαντική επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ ακόμα και η Κίνα**. Η συζήτηση για το αν και πώς θα ξεπεράσει η διεθνής οικονομία την κρίση του κορονοϊού έχει μόλις αρχίσει, και ορισμένοι κάνουν λόγο για κρίση τύπου «V», δηλαδή μια απότομη ύφεση που θα τη συνοδεύσει μια απότομη ανάκαμψη. **Η γερμανική Ντόιτς Μπανκ προέβλεψε ότι το ΑΕΠ των ΗΠΑ θα συρρικνωθεί σε ετησιοποιημένη βάση κατά 13% το δεύτερο τρίμηνο του 2020** και ότι θα δει μια απότομη αύξηση στη συνέχεια για να κλείσει με έναν ετήσιο ρυθμό συρρίκνωσης του 1%. Δεν μπορούμε να αποκλείσουμε εντελώς την **πιθανότητα να συμβεί αυτό στη διεθνή οικονομία**. Όμως, ακόμα και αυτή η απίθανη αντίδραση **απλά θα δώσει λίγο χρόνο**, αφού το μέγεθος του προβλήματος που πρέπει να αντιμετωπίσει ο καπιταλισμός διεθνώς είναι πολύ μεγαλύτερο.

Οι επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία

Όμως, οι επιπτώσεις στην εγχώρια οικονομία απ' αυτές τις εξελίξεις **αναμένονται σημαντικά μεγαλύτερες, ακόμα και στην περίπτωση που η διεθνής οικονομία ανακάμψει προς το τέλος του 2020**. Ηδη, επίσημες προβλέψεις - απ' το Δημοσιονομικό Συμβούλιο - κάνουν λόγο για πιθανή συρρίκνωση του ΑΕΠ σχεδόν 1% το **2020 με βάση ένα δυσμενές σενάριο**.

Όπως αναφέραμε παραπάνω, ο Τουρισμός και η Ναυτιλία πλήττονται δυσανάλογα περισσότερο σε διακυμάνσεις του ΑΕΠ. Η μείωση του ΑΕΠ και του διαθέσιμου εργατικού εισοδήματος στις χώρες της ΕΕ - απ' τις οποίες έρχεται ο βασικός όγκος των τουριστών στην Ελλάδα - θα επιδράσει **με έντονα αρνητικό τρόπο στον κλάδο του Τουρισμού**. Το μέγεθος της κρίσης στις χώρες της ΕΕ ακόμα δεν μπορεί να υπολογιστεί, αλλά σίγουρα τόσο η ίδια η κρίση στην οικονομία όσο και οι δαπάνες των

INTIME NEWS

εργαζομένων για τη διαχείριση της κατάστασης θα επιδράσουν έντονα στον κλάδο του Τουρισμού το ερχόμενο διάστημα. Οι κρατήσεις στα ξενοδοχεία βρίσκονται αυτήν τη στιγμή σε μηδενικά επίπεδα, ενώ αν **τα σενάρια για «βουτιά» της παγκόσμιας καπιταλιστικής οικονομίας το δεύτερο τρίμηνο επιβεβαιωθούν**, η δυνατότητα διάθεσης μεγάλων ποσών απ' το εργατικό εισόδημα για τουριστικές δαπάνες το τρίτο τρίμηνο του έτους φαντάζει μάλλον σενάριο επιστημονικής φαντασίας.

Πέραν αυτών, η σύνδεση της κρίσης με τον κορονοϊό, ο μεγάλος περιορισμός της τουριστικής κίνησης και των μεταφορών γενικότερα και ο φόβος που έχει προκαλέσει η κατάσταση είναι επιπλέον παράγοντας που **θα επιδράσει αρνητικά στην τουριστική κίνηση στη χώρα όλο το επόμενο διάστημα και όχι μόνο στο προσεχές μέλλον**.

Παράλληλα, το ίδιο το φαινόμενο του κορονοϊού και οι άμεσες επιπτώσεις του στην εγχώρια οικονομία «τρέχουν» και αναμένεται να ενταθούν το επόμενο διάστημα.

Από όλες τις πλευρές **το ενδεχόμενο μιας νέας βαθιάς κρίσης** στην εγχώρια οικονομία φαντάζει ολοένα και πιο πιθανό το επόμενο διάστημα.

Ποιος θα πληρώσει το μάρμαρο;

Οι επιπτώσεις του κορονοϊού είναι **εμφανείς και πολλαπλές**. Το ΑΕΠ αναμένεται να συρρικνωθεί, θα υπάρξει δημοσιονομικό κενό ακόμα και με τα όποια μέτρα χαλάρωσης πάρει η ΕΕ - που άλλωστε αδυνατούν να αντιμετωπίσουν το δημοσιονομικό πρόβλημα της Ιταλίας - και το επόμενο διάστημα θα απαιτηθούν σίγουρα **νέα, πρόσθετα δημοσιονομικά μέτρα, για να καλυφθούν τα κενά του προϋπολογισμού** και νέα πρόσθετα μέτρα στήριξης της κερδοφορίας του μεγάλου κεφαλαίου.

Η αστική τάξη και η κυβέρνηση της ήδη ετοιμάζονται για την επόμενη μέρα. Τα οικονομικά μέτρα που ανακοίνωσε η κυβέρνηση είναι στην πραγματικότητα μέτρα στήριξης του μεγάλου κεφαλαίου που θα λάβει δισεκατομμύρια ευρώ άμεσες και έμμεσες επιδοτήσεις, από άμεσα κονδύλια μέσω ΕΣΠΑ, φθηνά δάνεια μέχρι επιδότηση θέσεων εργασίας. Όμως, η αστική τάξη δεν αρκείται εκεί. Το κλίμα «εθνικής ομοψυχίας» που δημιουργείται, τα διαγγέλματα για «εφιαλτικά μέτρα», η κατάργηση των εργασιακών δικαιωμάτων με Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου, η προετοιμασία κλιμάκωσης της κρατικής καταστολής και η επίκληση στην ανάγκη να δουλέψουμε όλοι για να ξαναχτίσουμε ό,τι καταστρέφεται φωτογραφίζουν ήδη μια επόμενη μέρα έντασης της εκμετάλλευσης για να περισωθούν οι ρυθμοί ανάπτυξης.

Η διαχείριση του κορονοϊού από μόνη της και η «κοινωνική αποστασιοποίηση» που φέρνει έχουν ήδη φέρει **μεγάλη συγκέντρωση υπέρ των μεγάλων επιχειρήσεων** ηλεκτρονικού εμπορίου και απειλούν τις μικρότερες, **ενώ η καθιέρωση της τηλεργασίας** μπορεί να οδηγήσει κυριολεκτικά σε μια κατάσταση μόνιμης διαθεσιμότητας για εργασία, δηλαδή **δραστική αύξηση της εκμετάλλευσης**.

Ο λαός **σήμερα πληρώνει, κυριολεκτικά ματώνει**, για τη διαχείριση του κορονοϊού. Μετά τον κορονοϊό, ο λαός θα κληθεί να πληρώσει και πάλι, για τα σπασμένα της ανάπτυξης που «σχεδίασαν» και περηφανεύτηκαν γι' αυτήν όλο το προηγούμενο διάστημα η αστική τάξη και οι κυβερνήσεις της. Καμιά «θαυματουργή λύση» δεν έχει στα χέρια της η αστική τάξη για να θεραπεύσει το σύστημα που σαπίζει.

Το αστικό κράτος της δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τον κορονοϊό με φιλολαϊκό τρόπο γιατί έχει άλλο στόχο: Να διασφαλίσει τα κέρδη του κεφαλαίου. Η κυβέρνηση και τα αστικά κόμματα όχι απλά δεν μπορούν να παραδεχτούν τις τεράστιες ευθύνες τους για την κατάσταση, αλλά δεν διστάζουν να την αξιοποιήσουν προς όφελός τους. Δεν θα τους το επιτρέψουμε.

Παραπομπές:

- 1. Οι προτάσεις του ΟΕΕ για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων του κορονοϊού, 3/2020.**
- 2. Η ελληνική οικονομία στη σκιά της διεθνούς επιβράδυνσης, «Ριζοσπάστης» 7/9/2019.**

Του
Γρηγόρη ΛΙΟΝΗ*
Ο Γρ. Λιονής είναι μέλος της ΚΕ του ΚΚΕ και υπεύθυνος του Τμήματος Οικονομίας της